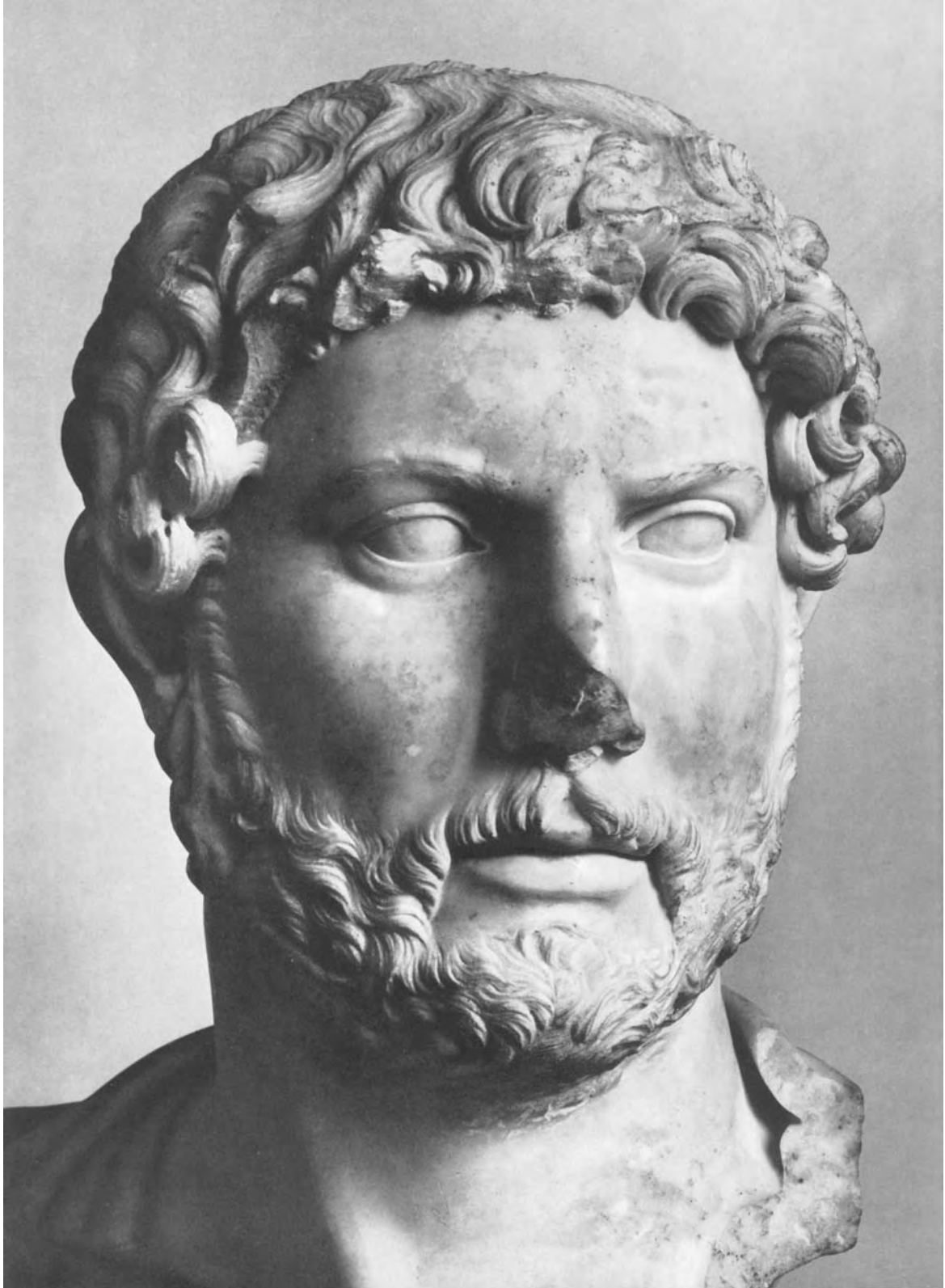

KEIZER HADRIANUS

Door Bram Huis in 't Veld 5havo

Profielwerkstuk: **Keizer Hadrianus**

Naam: Bram Huis in 't Veld

© havovwo.nl

Inleiding.

De reden waarom ik dit onderwerp heb gekozen, is omdat ik altijd al de Romeinse keizers fascinerend heb gevonden. Ik heb namelijk al veel oude bouwwerken gezien tijdens mijn verblijf in Italië.

Waarom ik voor keizer Hadrianus heb gekozen uit al die honderden keizers, is omdat ik naar Tivoli ben geweest 2 jaar geleden. Waar ik de schitterende gebouwen heb gezien in Villa Hadriani. Mijn bedoeling is, om tijdens dit onderzoek, de keizers te gaan vergelijken met keizer Hadrianus. Ik zal Hadrianus vergelijken op bestuurlijk vlak, op cultureel vlak en op militair vlak.

Eerst zal ik de opkomst en het verval van het machtige Romeinse rijk behandelen. Daarna ga ik het over keizer Hadrianus hebben.

Profielwerkstuk: **Keizer Hadrianus**

Naam: Bram Huis in 't Veld

© havovwo.nl

Inhoud.

Deelvragen	Pagina
Hoe ontstond het keizerschap?	1 . 2 . 3
Hoe kwam het Romeinse rijk tot zijn einde?	4 . 5 . 6 . 7
Werden er christenen vervolgd in het Romeinse rijk?	8
Hoe was de macht verdeeld in het Romeinse?	9
Wie was keizer Hadrianus?	10 . 11
Hoe kwam Hadrianus aan de macht?	12
Hoe bleef hij aan de macht	12
Hoe verloor hij de macht?	12
Welke gebouwen werden er neergezet in de regeringsperiode van Hadrianus?	13 . 14 . 15 . 16 . 17
Hoofdvraag	
In hoeverre was keizer Hadrianus uniek ten opzichte van de keizers die voor en na hem aan de macht waren?	18
Bronnen	19

Profielwerkstuk: Keizer Hadrianus

Naam: Bram Huis in 't Veld

© havovwo.nl

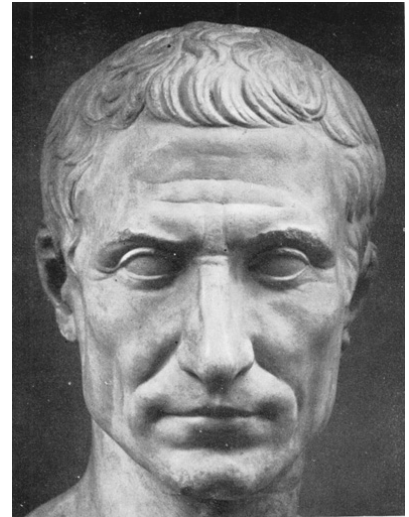
Het ontstaan van het keizerschap tot aan keizer Hadrianus.

Het ontstaan van het keizerschap begon bij keizer Augustus, hij was de eerste keizer van het Romeinse rijk. Augustus was de neef en adoptiezoon van Julius Caesar. Caesar was een groot politicus die jarenlang de machtigste persoon was in het Romeinse rijk.

Om te voorkomen dat Caesar koning werd, werd hij op 44 v.chr vermoord op de trappen van het Senaatsgebouw door een groep samenzweerders, leden van de senaatspartij.

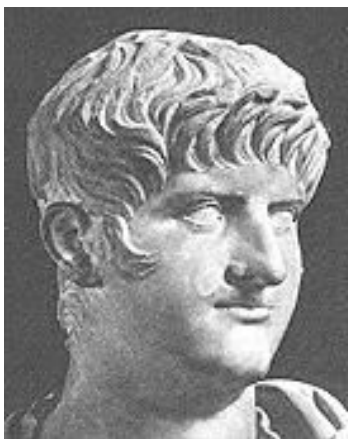
Na de moord kwam er een machtsstrijd tussen Octavianus (de latere keizer Augustus), Marcus Antonius (de consul van Caesar) en Lepidus (de aanvoerder van het leger).

In het testament liet Caesar de meeste rijkdommen na aan zijn adoptiezoon. Na enkele burgeroorlogen wist Octavianus al zijn tegenstanders uit de weg te ruimen zodat hij alle macht kreeg, en in 27 v.chr gaf het senaat hem de titel 'augustus' (de verhevene), en ze gaven hem enkele bevoegdheden zodat hij verder kon regeren als de eerste keizer van het Romeinse rijk, iets wat Julius Caesar niet was gelukt.

Julius Caesar

Na keizer Augustus werd zijn adoptiezoon Tiberius Claudius Nero de keizer van het Romeinse rijk. Tiberius Claudius Nero had een schitterende carrière opgebouwd in het leger. Maar keizer Tiberius gaat de geschiedenis in als een sombere en wantrouwende heerser, hij werd ook wel '*tristissimus hominum*' genoemd (de triestigste aller mensen). Hoe Keizer Tiberius is overleden is niet zeker, waarschijnlijk vond hij de natuurlijke dood of hij werd vermoord door middel van een kussen zodat zijn achterneef Caligula hem zo snel mogelijk kon vervangen.

Keizer Nero

Over de regeerperiode van keizer Caligula is weinig bekend, enkele bronnen wijzen uit dat het een wrede keizer was die zorgde voor de meest bizarre regeerperiode. Hij had een talent om andere mensen te vernederen wat uiteindelijk ook zijn dood betekende. Na zijn dood werd hij opgevolgd door zijn oom Claudius 1^e. Toen Keizer Claudius 1^e aan de macht kwam probeerden enkele senatoren een staatsgreep te plegen wat niet gelukte. Er werden vervolgens 35 senatoren terechtgesteld wat ervoor zorgde dat hij niet erg geliefd werd in de senaat. Toch vonden velen tijdgenoten dat hij een goede heerser was. Uiteindelijk werd hij vermoord door zijn eigen lijfarts en kon hij worden opgevolgd door zijn adoptiezoon Nero.

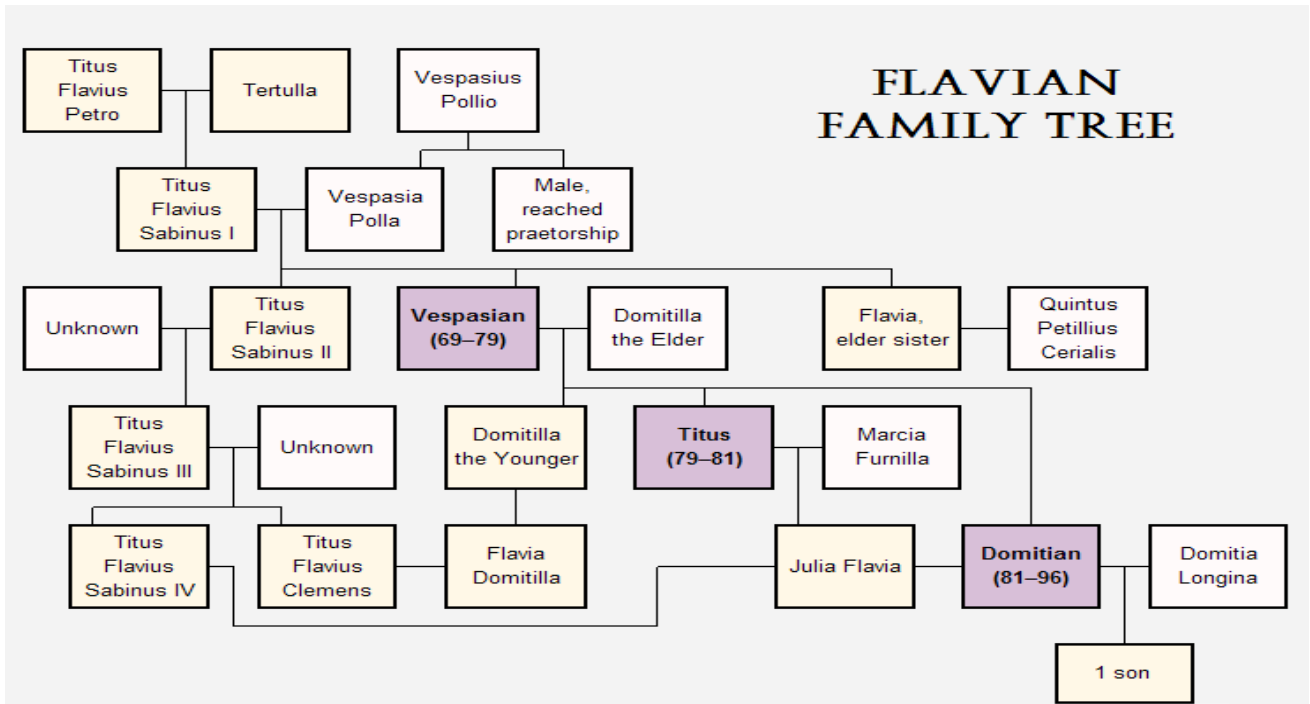
Keizer Nero zorgde voor chaos en verderf in zijn regeerperiode, hij zorgde voor vele executies van o.a. zijn eigen moeder en zijn stiefbroer. Hij was iemand die vele christenen vervolgde. Er gingen een paar geruchten rond dat hij de oorzaak was van de grote brand in Rome in 64, hij zou dit hebben gedaan zodat hij er een groot paleis kon bouwen of om het schouwspel. Uiteindelijk werd hij afgezet door het senaat en liet hij het rijk achter in totale chaos.

Profielwerkstuk: Keizer Hadrianus

Naam: Bram Huis in 't Veld

© havovwo.nl

Toen Nero werd afgezet kwam er het Vierkeizerjaar, 4 keizers volgden elkaar snel op. Galba, Otho, Vitellius en Vespasianus waren de 4 keizers die niet lang hebben genoten van hun keizerschap. De oorzaak dat ze elkaar zo snel opvolgden was dat er grote onvrede was bij het eerdere corrupte bewind van keizer Nero dat zorgde voor vele opstanden en moordpartijen.

Nadat Vespasianus, Vitellius verslagen had werd hij keizer van het Romeinse rijk voor 8 jaar lang. In die 8 jaar werd hij bekend als een zuinige keizer, dat moest ook wel nadat de vorige 4 keizers Rome bankroet hadden achtergelaten. Hij veroverde samen met zijn zoon Jeruzalem waar een opstand was van de joden, die tijdens de regeerperiode van Nero was ontstaan. Toen hij overleed volgde zijn zoon Titus hem op die maar 2 jaar aan de macht is geweest. Titus heeft het Colosseum afgemaakt waar zijn vader aan begonnen was. Ook tijdens zijn regeerperiode waren er 2 grote natuurrampen, vulkanische erupties van de Vesuvius die Pompeii en Herculaneum vernietigde, ook was er een grootschalige pestepidemie aan de gang en een verschrikkelijke brand in een groot deel van Rome. Hijzelf stierf aan een koortsaanval.

Na Titus kwam zijn broer aan de macht, keizer Titus Flavius Domitianus. Hij was niet erg geliefd bij het senaat maar hij wist wel de staatskist aan te vullen. Keizer Domitianus was de laatste keizer uit de flavii, dit was een rijke familie waaruit drie keizers zijn gekomen. De periode tussen deze 3 keizers van het jaar 69 tot 96 noemen ze de flavische dynastie.

Keizer Vespasianus, Titus en Domitianus kwamen voort uit deze familie.

Profielwerkstuk: Keizer Hadrianus

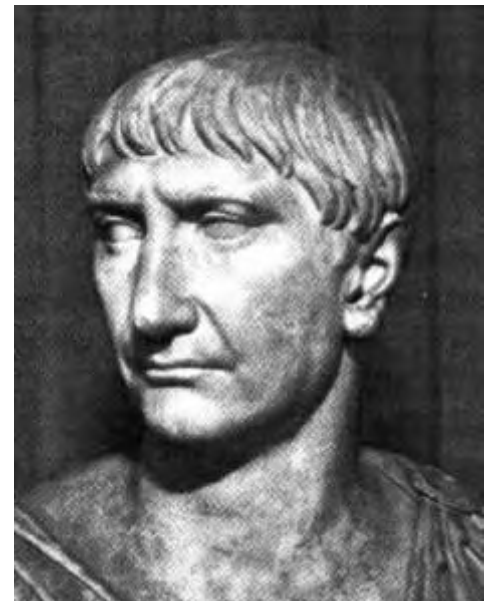
Naam: Bram Huis in 't Veld

© havovwo.nl

Na de flavische dynastie kwam de periode van de **adoptiefkeizers**. Dit hield in dat de keizers die van 96 tot 180 regeerde een gebrek hadden aan eigen nakomelingen. Deze periode staat bekend als een gouden tijd voor het Romeinse rijk. De 5 keizers die voorkwamen in deze periode worden de **'Five Good Emperors'** genoemd omdat zij veel goeds betekende voor het rijk.

De eerste keizer was keizer Nerva die maar 2 jaar aan de macht is geweest. Hij heeft waarschijnlijk meegeholpen met de moord op Keizer Domitianus. Hij had een goede band met het senaat maar alleen minder met het leger, want die bleven keizer Domitianus trouw. Het leger wantrouwde keizer Nerva door de beschuldigen van medeplichtigheid van de moord op Domitianus. Uiteindelijk stierf Domitianus aan een natuurlijke dood en kon zijn adoptie zoon de grote Trajanus hem opvolgen.

Trajanus staat bekend als één van de beste keizers die Rome ooit heeft gehad. Onder zijn leiding heeft het Romeinse rijk zijn grootste omvang gekend. Hij was ook erg geliefd bij het senaat die hem zelfs de titel gaf van 'optimus' (de beste). Hij was een groot legeraanvoerder die vele slagen gewonnen had, dit zorgde ervoor dat hij een goede band had met het leger. Ook hield het volk veel van hem, omdat hij in beslag genomen bezittingen terug gaf aan het volk en enkele gevangenen die ten onrecht in de gevangenis zaten vrij te laten. Hij leidde de Romeinen tot overwinning van het koninkrijk Dacië en veroverde veel gebied van de Parthen. Langzaam ging het slechter met Trajanus, hij kreeg te maken met de joodse opstanden in het oosten wat nu wordt aangeduid als de Kitosoorlog. Ook ging het langzaam slechter met zijn gezondheid en werd hij ernstig ziek. Toen hij stierf volgde zijn adoptiezoon Hadrianus hem op waar hij altijd een goede vertrouwenrelatie mee had.

Keizer Trajanus

De omvang van het Romeinse rijk o.l.v. Trajanus.

Profielwerkstuk: Keizer Hadrianus

Naam: Bram Huis in 't Veld

© havovwo.nl

Het einde van het Romeinse rijk.

Hadrianus adopteerde in 136 n.Chr Antonius Pius als zijn zoon en opvolger.

Twee jaar later stierf Hadrianus en nam zijn adoptiezoon het rijk over voor 23 jaar lang.

In de regeertijd van Antonius Pius was er een grote economische bloei, en heerste er vrede in het land. Hij stond bekend als een Loyale heerser die de titel Pius (de vrome) van het senaat kreeg. Dit kreeg hij door gratie te verlenen aan sommige mensen van het senaat die ter dood waren veroordeeld tijdens de laatste regeringsjaren van Hadrianus.

Hij was erg geliefd bij het senaat, ze wilden zelfs de maand september naar Antonius vernoemen maar hij wees deze eer af. Er is erg weinig bekend over zijn regeringstijd, dit komt omdat het rustig bleef in het rijk. Toen hij stierf in 161 volgden zijn beide adoptiezonen hem op.

Marcus Aurelius en Lucius Aurelius Commodus Verus werden zijn opvolgers van het rijk. Verus had weinig interesse om keizer te worden, in tegenstelling tot Marcus. Hij nam zeer actief deel aan het keizerschap. In deze regeringsperiode kwamen vele oorlogen voor. Toen ze net aan de macht kwamen waren er al grote onrusten in het oosten van het rijk. Verus werd gestuurd om te zorgen voor het probleem. Toen Verus terug kwam met zijn leger in triomf, namen ze een grote pestepidemie mee naar het westen. Door deze epidemie vonden grote aantallen de dood. Ook waren er Germaanse stammen die de Alpen over trokken en het Romeinse rijk aanvielen. Toen de Germaanse stammen terug gedreven werden trok Verus zich terug naar Rome, waar hij onderweg een ziekte aanval kreeg en stierf. Toen Marcus in 175 doodziek werd, lichtte zijn vrouw de gouverneur van Syria in om in opstand te komen. Dit deed ze omdat ze wou verkomen dat haar zoon Commodus aan de macht kwam. Zij kende hem als geen ander en wist dat als hij aan de macht kwam het slechte voor Rome zou aflopen. Maar deze opstand werd neergeslagen en zijn zoon Commodus werd voor 3 jaar medekeizer van Rome en na de dood van Marcus Aurelius volgde hij hem op.

Commodus

Deze 12 jaar stond bekend als een tijd van corruptie en verderf. Commodus wordt ook wel de slechtste keizer genoemd, en werd gehaat door het senaat. Er werd zelfs een complot gemeden tussen mensen van het senaat om hem te vermoorden. Zelfs zijn zuster Lucilla en zijn vrouw Crispina deden hier aan mee. Dit complot lekte uit en iedereen werd verbannen of geëxecuteerd. Het vijandschap tussen keizer Commodus en het senaat werd openlijk en het senaat werd steeds corrupter. Overall begonnen opstanden uit te breken. Het volk was het niet eens met Commodus, zijn corruptie bracht Rome een hongersnood en zelfs bijna tot een grote burgeroorlog. Ook kwam er een grote pestepidemie over heel Italië. In de loop der jaren werd Commodus steeds wreder in zijn beslissingen. Hij werd nu niet alleen door het senaat worden gehaat, maar ook het gehele volk haatte zijn keizer. Hij had ook last van grootheidswaanzig, alles noemde hij naar zichzelf en hij trad zelfs op als gladiator in het circus.

Profielwerkstuk: Keizer Hadrianus

Naam: Bram Huis in 't Veld

© havovwo.nl

In 192 brand een deel van Rome af, Commodus had zelfs het lef om de stad om te dopen tot Colonia Commodiana. Hij vergeleek zichzelf graag met de Griekse held Hercules, overal zijn beelden gevonden van hem afgebeeld als Hercules.

Uiteindelijk word er opnieuw een moord beraamd op Commodus, en dit keer met succes. Op oudejaarsdag 113 word Commodus vergiftigd. Hierna volgt een tijd van vijf keizers die zich snel achter elkaar opvolgen, allen hadden te maken met de corrupte regeringstijd van Commodus. Van de 5 keizers bleef alleen keizer Septimius Severus lang aan de macht. Het keizerrijk ging de Severische dynastie in, dit was een tijd van 193 tot 235. Hij herstelde de orde in het Romeinse rijk waar een grote burgeroorlog aan de gang was. Severus leidde vele veldtochten in noord Afrika en daarna in Britannia waar hij de muur van Hadrianus herstelde.

Na zijn dood volgde zijn zoon hem op, Antoninus Caracalla. Caracalla stond bekend als een krankzinnige keizer die zelfs zijn eigen broer vermoorde om aan de troon te komen. Hij richtte een groot bloedbad aan onder de bevolking in Alexandrië, alleen omdat hij door sommige bespot werd. Er was veel haat ontstaan bij deze geestelijk gestoorde keizer, dat hij vermoord werd door zijn

opvolger Macrinus. Macrinus heeft niet lang geregeerd, hij werd al snel uit de weggeruimd na veel militaire tegenslagen en de wraak dat was gezet bij de moord op Caracalla.

Elagabalus werd toen uitgeroepen als keizer door de aanhangers van de moord op Macrinus. Elagabalus was een priester die de zonnegod Elagabal eerde. De Romeinen zijn alleen geschokt door zijn seksuele daden. Hij had vele homoseksuele relaties en het schijnt zelfs dat hij zichzelf verkleedde als prostituee en zichzelf aanbood aan mannen in het bordeel. Door het kwetsende gedrag van de keizer werd hij door zijn eigen lijfwachten vermoord en in de Tiber gegooid.

Elagabalus werd opgevolgd door zijn neef, Alexander Severus, die bekend stond als een zachtmoedige keizer. Alexander Severus was de jongste keizer die het Romeinse rijk ooit heeft gekend, hij was 13 jaar toen hij aan de macht kwam. Hij was niet erg geliefd bij het Romeinse leger. Dit komt omdat hij weinig resultaten boekte op veroveringen en hij het liefste vrede sloot d.m.v. de vijand om te kopen. Hij wordt uiteindelijk vermoord door het leger en komt de eerste soldatenkeizer aan de macht.

In de 3^e eeuw kwam het rijk in een onrustige periode waarbij er keizers werden uitgeroepen door opstandige legioenen, de zogeheten "soldatenkeizers". Het Romeinse rijk viel langzaam in elkaar, niemand wou meer soldaat worden en epidemieën teisterde de bevolking. Ook was er grote wantrouwen bij het leger tegenover de keizer, hierdoor zette het leger steeds vaker de keizer af, om een voorbeeld te noemen: tussen 235 en 284 waren er in totaal 25 keizers geweest. De 3^e eeuw staat ook bekend als het langzame verval van het Romeinse rijk. Het rijk verloor veel land in het westen en in het oosten, in totaal verloor het 2/3 van zijn rijk in deze periode.

Profielwerkstuk: Keizer Hadrianus

Naam: Bram Huis in 't Veld

© havovwo.nl

Totdat keizer Aurelianus aan de macht kwam in 270, die een einde maakte aan de crisis in de 3^e eeuw. Hij zorgde ervoor dat het Romeinse rijk weer een eenheid werd. Ook na hem zoals keizer Diocletianus zorgde voor een verbetering van het Romeinse rijk. Diocletianus heeft vele economische en militaire hervormingen doorgevoerd, zoals de dienstplicht. Ook splitste hij het rijk op in 4 delen en liet elk stuk geregeerd worden door een keizer. Vanaf dat moment was Rome niet meer de hoofdstad van het Romeinse rijk, dit zorgde ervoor dat het senaat in Rome veel minder macht kreeg. Deze staatsvorm heeft in totaal 28 jaar lang standgehouden, totdat keizer Diocletianus stierf. De twee rivalen, keizer Constantijn en Maxentius, de oorlog aan elkaar verklaarde. Constantijn droomde de nacht voor de slag dat hij moest vechten onder het teken van Christus. En uiteindelijk won Constantijn en werd hij een alleenheerser. Dit was een verandering van het bestuur, omdat hiervoor voor een lange tijd geregeerd werd met 4 keizers. Hij stichtte ook een nieuwe hoofdstad : Constantinopel (het huidige Istanbul).

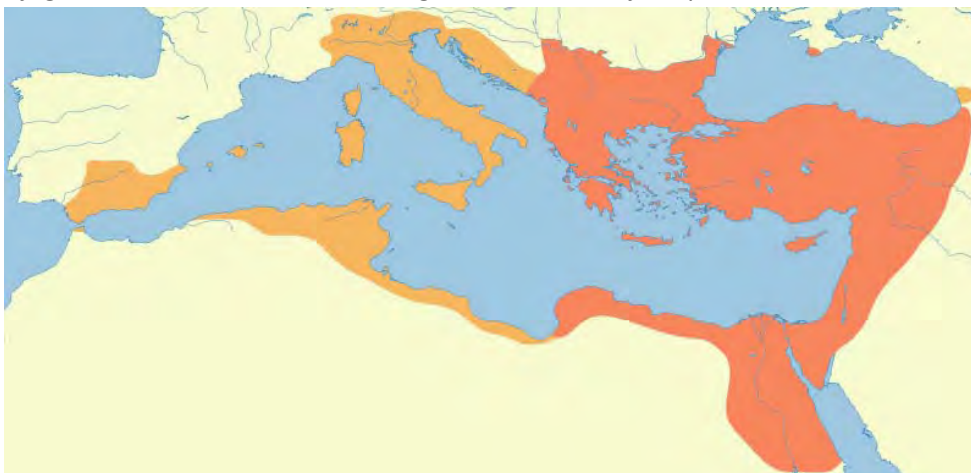

Keizer Constantijn

Verval

In de 3^e en 4^e eeuw werd het rijk veel geteisterd door grote plunderingen van barbaren. Keizers probeerden de aanvallen tegen te houden door bijvoorbeeld grote forten aan te leggen, maar de plunderingen gingen gewoon door.

De Romeinen gaven ook niet meer zoveel om oorlog zoals ze vroeger deden, velen wilden dankzij de grote economische bloei die plaatsvond van 70-235 niet meer vechten in het leger maar gewoon een mooi inkomen hebben in de stad. Dit terwijl de barbaren steeds sterker werden. Ook de definitieve splitsing tussen West en Oost van het Romeinse rijk in 395 was erg nadelig voor het westen. Het westen had weinig steden, zo kon het rijk slecht bestuurd worden. Germaanse stammen trokken de rijn grens over om stukken van het grote Romeinse rijk te plunderen.

Scheiding tussen het westen en het oosten van het Romeinse rijk.

Profielwerkstuk: Keizer Hadrianus

Naam: Bram Huis in 't Veld

© havovwo.nl

Zelfs het grote Rome werd in 410 geplunderd door de Visgoten (een Germaans volk), de Romeinen konden het niet geloven dat zulk groot en machtig rijk kom worden veroverd door barbaren. De Romeinen in het westen waren niet meer in staat om zulk groot rijk nog te beheersen, en in 476 werd de laatste keizer afgezet en het West-Romeinse rijk was definitief gevallen.

Het Byzantijnse Rijk (Oost-Romeins rijk) bleef nog voortleven. Het oosten heeft wel een paar veroveringen gedaan (delen van Italië en Afrika) maar verder heeft het veel grond verloren. Met de jaren werd het rijk ook kleiner en kleiner. Burgeroorlogen maakte het rijk zwakker en de vijand sterker. Ook verslechterde de contacten met de paus van Rome dat leidde tot het Schisma (de scheiding tussen het Rooms-katholieke geloof en het Oosters-orthodoxe geloof).

In 1060 begonnen de Turken met hun aanvallen op het Byzantijnse Rijk, en in 1453 viel Constantinopel in de handen van de Turken. En vanaf dat moment was het afgelopen voor het eens, grote Romeinse rijk.

Profielwerkstuk: Keizer Hadrianus

Naam: Bram Huis in 't Veld

© havovwo.nl

De christenvervolgingen in het Romeinse rijk.

De eerste Christen die vervolgd is wegens zijn geloof was Stefanus die gesteend werd in Jeruzalem. Hierna volgden enkele andere moorden maar de Romeinen waren niet zo actief in het vervolgen van christenen. Totdat er een grote brand woedde in Rome in Juli '64 n.chr, keizer Nero was op dat moment aan de macht en liet enkele christenen vervolgen op verdenking van brandstichting. Na verhoor van deze verdachten werd er een veel grotere groep christenen vervolgd, die voor de leeuwen werden geworpen of door ze levend te laten branden als fakkels in de tuin van Nero.

In het jaar 112 werd het christendom een misdrijf waar de doodstraf op stond, in die tijd regeerde keizer Trajanus die gelukkig niet een groot voorstander was om de christenen actief te vervolgen.

De eerste grootschalige christenvervolgingen in het Romeinse rijk waren in het jaar 250 toen keizer Decius aan de macht was. Alle inwoners van zijn rijk moesten een offer brengen aan de goden, dus ook de christenen. Dit werd geweigerd door de christenen, hierdoor pleegden zij een staatsmisdrijf wat bestraft werd met martelingen of met de doodstraf.

'De grote vervolging' is een periode in 286-305 o.l.v. keizer Diocletianus, die bekend stond als de grootste christenvervolger. In die periode liet hij naar schatting 3000 tot 3500 christenen vermoorden, en veel werden gemarteld en gevangen gezet.

In februari 313 kwam het Edict van Milaan wat inhield dat christenen niet meer konden worden vervolgd in het Romeinse rijk. Het Edict werd ingevoerd door Constantijn de Grote die bekend staat als de eerste christelijke keizer van het Romeinse rijk. Na keizer Constantijn kwam in 379 keizer Theodosius I aan de macht. Onder zijn bewind werd het christendom een staatsgodsdienst.

Profielwerkstuk: Keizer Hadrianus

Naam: Bram Huis in 't Veld

© havovwo.nl

De verdeling van de macht in het Romeinse rijk.

Het Romeinse rijk kende 3 grote machten.

1. De senaat.
2. De keizer
3. Het leger

Toen het Romeinse rijk nog een Republiek was (510 v.Chr. tot ongeveer 27 v.Chr.) had het senaat de grootste macht. Het senaat bestond toen uit ongeveer 100 senatoren die het voor het zeggen hadden in het rijk, en ze bleven groeien tot iets van 900 senatoren in de tijd van Julius Caesar. Het senaat heeft na de vorming van het keizerrijk nog weinig macht over. Het senaat lette er nu vooral op hoe de keizer het rijk bestuurde, terwijl ze vroeger altijd zelf het rijk bestuurde.

In de 2^e eeuw werd er een beroepsleger gevormd, hier werden soldaten geprofessionaliseerd om te vechten voor diegene die je betaalde i.p.v. de staat. Deze soldaten kon je dus zo inhuren om aan de macht te komen. Dit zorgde voor burgeroorlogen in de 1^e eeuw voor Christus. Macht en status van het senaat ging toen ver omlaag, en het leger (meestal de legeraanvoerder) kreeg vanaf dat moment de meeste macht. Dit gebeurde bij Julius Caesar die het senaat onder druk zette zodat hij door het leven kon gaan als "dictator voor het leven". Het was het einde van de Romeinse republiek, en het begin van het Romeins imperium.

Keizer Augustus heeft daarna nog het aantal senatoren terug gebracht naar 600 en de status weer hersteld van het senaat. Ook richtte hij de "**praetoriaanse garde**" op, dit was een speciale militaire eenheid die de keizer moest beschermen. Deze garde heeft later ook veel invloed gehad op het kiezen van de keizers.

praetoriaanse garde

Als je kijkt naar het Vierkeizerjaar, kan je zien dat het leger eigenlijk veel invloed heeft gehad op wie er het land ging besturen. In dat jaar volgden er 4 keizers elkaar snel op die dankzij het leger keizer werden.

Tijdens het Romeinse imperium heeft de keizer toch de meeste macht gehad. Alleen was het zo dat het leger (de legioenen en de praetoriaanse garde) en het senaat macht uitoefende op de keizer. Zo hadden zij de macht om de keizer af te zetten of er 1 op de troon te zetten.

Profielwerkstuk: Keizer Hadrianus

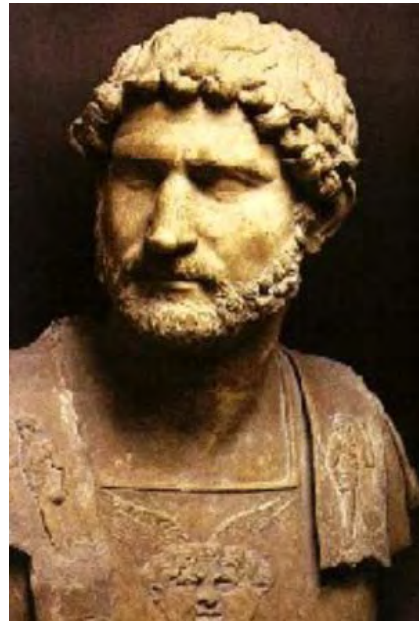
Naam: Bram Huis in 't Veld

© havovwo.nl

Biografie keizer Hadrianus.

Publius Aelius Traianus Hadrianus was geboren op 24 Januari '67 in Rome of Itálica. Hij was de zoon van de senator en ex-praetor (een belangrijk magistraat in het Romeinse Koninkrijk en in het Romeinse Republiek.) Hadrianus Afer. Toen Hadrianus 10 werd kwam hij in het gezin van zijn achteroom, dit kwam omdat de vader van Hadrianus vroegtijdig stierf. zijn achteroom was de latere keizer Trajanus. Tijdens de opleiding in Rome kreeg hij veel waardering voor de Griekse Cultuur, hierdoor kreeg hij ook de bijnaam : Graeculus, dat "Griekje" betekende. Ook staat hij bekend als de eerste Romein die volgens Griekse gewoontes zijn baard liet staan. Hadrianus maakte zijn carrière in het Romeinse leger als Stafofficier. Hij vocht tegen Daciërs, Parthen en de Visigoten.

Nadat Trajanus keizer werd van het Romeinse rijk, hielp Hadrianus hem in de Dacische oorlogen. Dit was een oorlog tussen het Romeinse rijk en het huidige Roemenië. Hij hielp Trajanus ook met de veldtochten tegen de Parthen in 113-114. In 108 werd hij consul en gouverneur van Pannonië.

In 117 overleed keizer Trajanus, en waarschijnlijk heeft Plotina (de vrouw van Trajanus die erg gesteld was op Hadrianus) de adoptiepapieren vervalst om er voor te zorgen dat Hadrianus de opvolger werd van Trajanus. Op dat moment kende het Romeinse rijk de grootste omvang van de geschiedenis. Hadrianus kreeg al gelijk te maken met de gevolgen van de Kitosoorlog, dat was een joodse opstand in het oosten van het rijk. Door te hoog opgelopen kosten trok Hadrianus het Romeinse leger terug uit Syrië, Armenië en Mesopotamië. Ook omdat in deze gebieden geen eer meer te halen was. Keizer Hadrianus trok alle macht naar zich toe, waardoor het senaat minder te zeggen had op het bestuur van het Romeinse Rijk. Hij zorgde voor interne versterking en consolidering, in plaats van uitbreiding van land. Hij zorgde voor betere infrastructuur en voor belastingvermindering.

Opvallend was aan Hadrianus was dat hij vergeleken met de andere keizers veel meer reisde door het Romeinse rijk. Dit deed hij om zijn veldheren te controleren. Hij liet prachtige gebouwen aanleggen in de steden die hij tijdens zijn reis stichtte. Hij liet prachtige thermen aanleggen in bijvoorbeeld Hadrianapolis. In Nederland liet hij in het huidige Voorburg, Forum Hadriani stichtten. In 125 werd het Pantheon herbouwd door Hadrianus en in 126 tot 134 liet hij net buiten Rome Villa Hadriana bouwen, waar hij echter niet veel is geweest terwijl het toch een erg groot gebouwencomplex is. In Jeruzalem stichtte hij een Romeinse kolonie dat ervoor zorgde dat al het verzet van de joden met geweld de grond in kon worden gedrukt. Ook liet hij "limes"(latijns woord voor grens) aanleggen, die de grens van het Romeinse rijk wat langs de Rijn tot aan de Zwarte Zee liep. Hij deed dit ook in Engeland waar nog steeds veel resten zijn van de muur van Hadrianus, die diende om aanvallen van de "picten" en "Scoten" (een verzamelnaam voor de stammen die in Schotland leefde in de Romeinse tijd) te stoppen. Deze muur van 117 kilometer lang bestond uit een stenen muur met een gracht ervoor en forten en wachttorens erachter.

Profielwerkstuk: Keizer Hadrianus

Naam: Bram Huis in 't Veld

© havovwo.nl

Tijdens zijn reizen waren zijn geliefde vriend Antinoüs, zijn vrouw Sabine, dichteres Julia Balbilla, zijn vriend Lucius Ceionius en de leden van zijn raad. Antinoüs had hij ontmoet tijdens zijn verblijf in het huidige Izmit (de hoofdstad van Bithinië), er werd een literaire avond georganiseerd waarbij hij de jonge Griek, Antinoüs ontmoet. Vanaf dat moment reist hij mee met Hadrianus door het Romeinse rijk. De keizer wou Antinoüs de hoogste punten laten zien van de Oudegyptische beschaving laten zien, maar tijdens het varen op de Nijl verdrinkt Antinoüs. Niemand weet of het opzet was of een ongeluk. De schok komt hard aan bij Hadrianus en laat zijn vriend tot een god verklaren. Niemand weet of het hier om een homofiele relatie ging of om een vader en zoon relatie. Na een jaar lang te zijn geweest in Egypte gaat hij weg uit het land die zijn geliefde van hem heeft ontnomen.

Antinoüs

Voor zijn opvolging adopteerde Hadrianus Commodus, dat was de zoon van Marcus Aurelius. Maar die overleed in 138 aan tuberculose. Toen Commodus was overleden adopteerde Hadrianus de senator Antoninus, die na hem het keizerschap kon overnemen.

Uiteindelijk stierf Hadrianus in zijn villa in Baiae en werd begraven in Pozzuoli (een stad in Napels). Later werd hij opnieuw begraven in het Mausoleum wat in Rome ligt, wat toentertijd nog niet voltooid was. In 139 werd Hadrianus vergoddelijkt. Dit met tegenzin van het senaat, omdat Hadrianus de invloed van het senaat niet goedkeurde tijdens zijn regeerperiode. Maar keizer Antoninus stond er op dat Hadrianus onder de goden moest leven.

Mausoleum van Hadrianus

Profielwerkstuk: Keizer Hadrianus

Naam: Bram Huis in 't Veld

© havovwo.nl

Hoe Hadrianus aan de macht kwam.

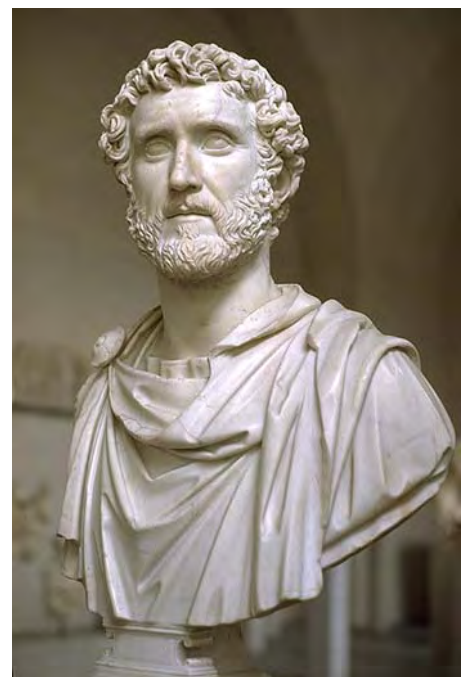
Hadrianus werd al op vroege leeftijd naar Rome gehaald waar hij werd opgevoed door zijn achteroom, de toekomstige keizer Trajanus. Hij maakt zijn carrière door in het leger in vechten als stafofficier tegen de Daciërs en Westgoten in Oost-Europa, en daarna tegen de Parthen in Klein-Azië. Toen keizer Nerva overleed kwam Trajanus aan de macht. De vrouw van Trajanus, Pompeia Plotina, was erg gesteld op Hadrianus. Toen Trajanus stierf in 117 n.Chr werd waarschijnlijk door Plotina de adoptiepapieren vervalst zodat Hadrianus keizer werd van het Romeinse rijk. Velen waren tegen de vervalste adoptie maar toch deed niemand er iets aan.

Hoe Hadrianus aan de macht bleef.

Hadrianus trok veel macht naar zich toe waardoor het senaat minder macht kreeg. Hij liet de mensen omleggen die in zijn weg stonden, zo liet hij gelijk na zijn opvolging 4 senatoren ombrengen wegens hoogverraad. Hij zorgde voor wetgeving dat voor het hele Romeinse rijk gelde. Hij reisde veel door zijn rijk om elke veldheer te controleren en elke opstand werd gelijk de grond in geslagen. Hij zorgde ervoor dat de grenzen beter verdedigd werden zodat andere volkeren minder snel Romeins gebied konden veroveren, zo pantserde Hadrianus het Romeinse rijk. Hadrianus zorgde ook voor veel propaganda door middel van grote beelden, en zijn hoofd op elke munt zodat het volk hem zag als een groot man. Om geliefd te worden bij het senaat gaf hij giften en zorgde hij voor het kwijtschelden van belastingsschulden, maar dit had weinig zin. Het senaat was het op bepaalde vlakken niet eens wat Hadrianus deed, Hadrianus zorgde bijvoorbeeld niet voor uitbreiding van het Romeinse rijk terwijl iedereen vond dat het Romeinse rijk geen grenzen kende. Ook vervolgde hij geen christenen, dit zorgde weer voor minder haat onder het volk. Toch werd hij door velen gehaat omdat hij erg slecht tegen kritiek kon.

Hoe hij de macht verloor.

Hadrianus gaf de taken over aan zijn opvolger Antonius Pius. Langzaam vond Hadrianus de dood in zijn villa in Baiae, waar hij voor zijn dood nog zijn autobiografie afmaakte. Hadrianus stierf op 10 juli 138. Hij die niet geliefd was bij het senaat werd toch op verzoek van Keizer Antonius Pius vergoddelijkt. Na zijn overlijden werd het Romeinse rijk weer bestuurd volgens het oude systeem vanuit Rome zelf. Veel maatregelen die werden ingevoerd door Hadrianus werden ook weer teruggedraaid.

Antonius Pius

Profielwerkstuk: **Keizer Hadrianus**

Naam: Bram Huis in 't Veld

© havovwo.nl

De gebouwen tijdens Hadrianus.

Hadrianus heeft in zijn regeerperiode vele prachtige bouwwerken aangelegd. Hier zijn de belangrijkste en grootste werken die Hadrianus op zijn naam heeft staan :

MAUSOLEUM (ENGELBURCHT)

Het mausoleum is een groot monument dat gebouwd werd in 135-139. In dit grote gebouw ligt de as van Hadrianus, zijn vrouw Sabine en zijn eerste geadopteerde zoon Lucius Aelius. Het monument ligt aan de rivier de Tiber in Rome. Er werd in 1277 een brug gebouwd van het mausoleum naar het Vaticaan voor als er gevaar dreigde dat de paus kon wegduiken met zijn schatten achter de dikke muren van het mausoleum.

Het gebouw heeft zijn naam (Engelenburcht) te danken aan een legende die plaatsvond in het jaar 590. Toen Paus Gregorius I een grote optocht hield om god te smeken om de pestepidemieën in het land te stoppen. Aartsengel Michaël verscheen toen op het dak van het mausoleum, en dat betekende dat zijn gebed was verhoort.

Als je op de brug loopt zie je aan weerszijde 10 prachtige engelen die allen een voorwerp dragen dat te maken had met de lijdenstijd van Jezus. Deze beelden zijn er tijdens de restauratie van de brug in 1669 erop gezet. Ze zijn van Bernini

Vandaag de dag kun je nog steeds naar binnen, en kun je alle prachtige kamers en het graf van Hadrianus bekijken.

Profielwerkstuk: Keizer Hadrianus

Naam: Bram Huis in 't Veld

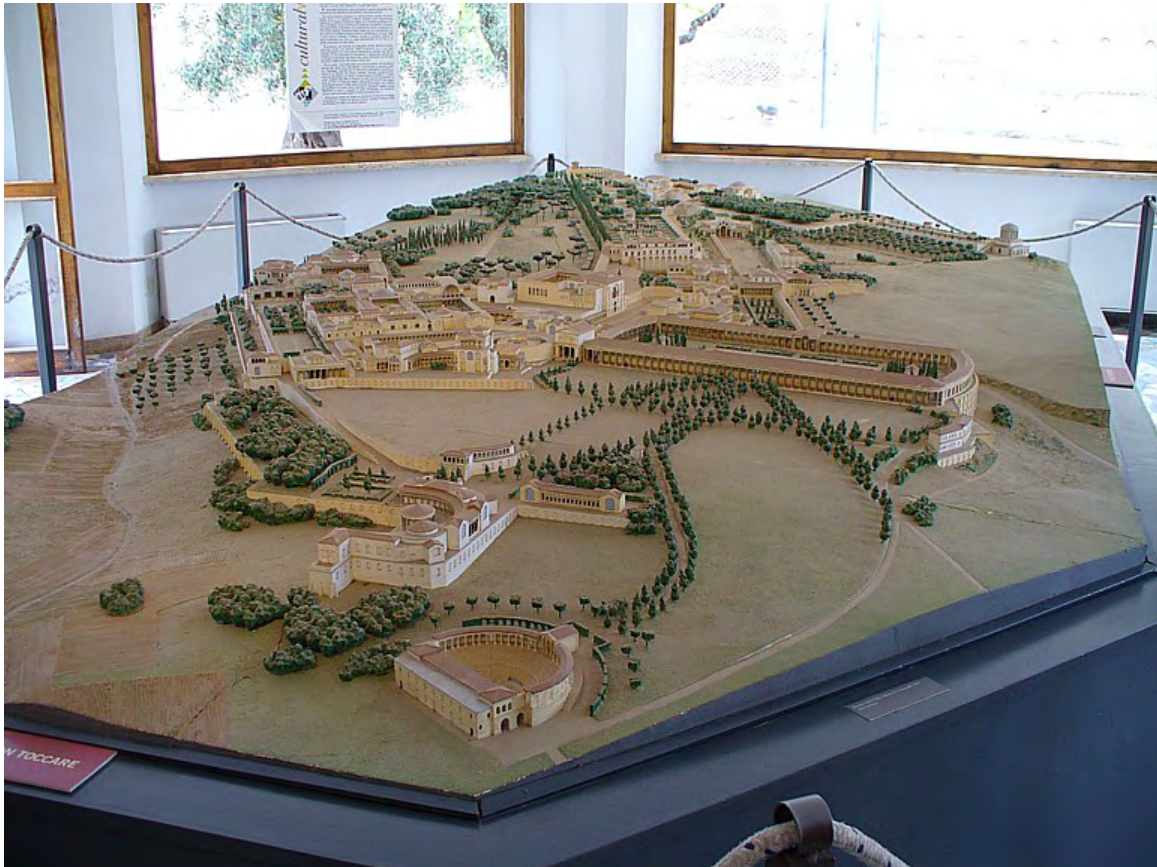
© havovwo.nl

VILLA HADRIANA

De Villa Hadriani is een groot landgoed dat Hadrianus heeft laten bouwen in 126 – 134. Het complex ligt in Tivoli (net buiten Rome) en is voorzien van badhuizen, theaters, bibliotheken, tuinen en een hospitaal. Het licht op 1 dag reizen van Rome, het reizen was een maat voor afstand. Hadrianus heeft maar weinig plezier gehad aan zijn villa, want in 130 stierf zijn geliefde Antinoüs en het ging daarna snel bergafwaarts met zijn gezondheid

maquette van het complex

Ik ben er zelf ook geweest(zie www.teggelaar.com), en ik vond het er prachtig. Langs de vijver staan prachtige beelden van Griekse goden. Veel van de bouwwerken zijn allemaal afgebroken, maar je kan toch goed zien hoe alles in elkaar heeft gezeten. In de renaissance werd alle marmer opnieuw gebruikt voor kerken etc. Ik vind dit zelf het mooiste monument wat ik heb gezien in Rome, dit komt omdat het zo'n groot uitgestrekt landgoed is en je overal een mooi uitzicht hebt.

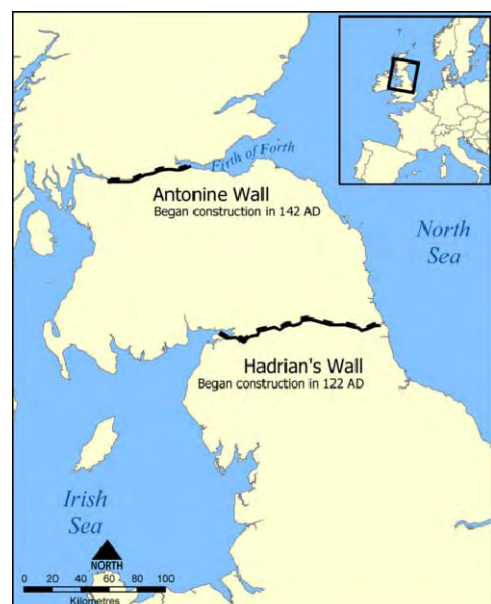
MUUR VAN HADRIANUS

Hadrianus is vooral bekend door zijn grote muur in Noord Engeland. De muur werd gebouwd tussen 122 en 128, waar hij is doel had om Picten vanuit het noorden tegen te houden en om te laten zien hoe machtig het Romeinse rijk was. De muur was ongeveer 4-5 meter hoog en 3 meter dik. Voor de muur lag er nog een gracht en achter de muur waren er wachttorens gebouwd.

In 139 bezette de Romeinen ook het zuiden van Schotland en werd de muur een beetje onnodig. Antonius Pius heeft toen een nieuwe muur laten aanleggen iets noordelijker

De muur heeft veel aanvallen tegen gehouden, maar de muur werd overbodig na het jaar 400 toen het Romeinse rijk langzaam al zijn land verloor.

Profielwerkstuk: Keizer Hadrianus

Naam: Bram Huis in 't Veld

© havovwo.nl

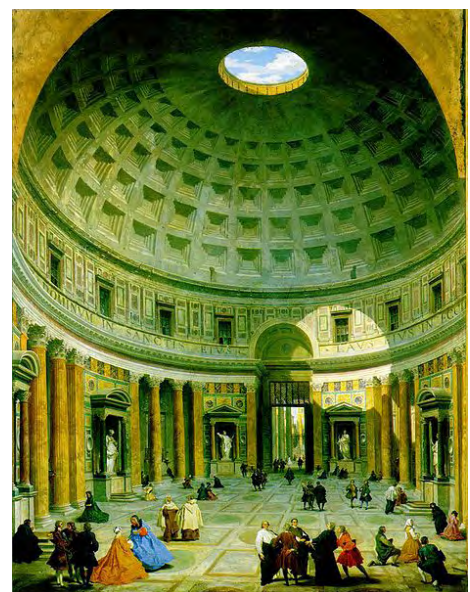
PANTHEON

Het Pantheon ligt in Rome, hij is gebouwd door Marcus Agrippa in 27 v.Chr. maar door de grote brand in Rome in 80 n.Chr werd hij totaal verwoest. Maar in 125 n.Chr werd het gehele pantheon gerenoveerd en herbouwd door keizer Hadrianus. Hij is gebouwd voor alle goden, maar in 609 werd hij door Paus Bonifatius IV ingewijd tot een kerk. Hierdoor is hij ook niet vernietigd, wat wel gebeurde met vele heidense tempels.

Op de voorgevel staat letterlijk vertaald : 'Marcus Agrippa, zoon van Lucius, voor de derde maal consul, heeft dit gebouwd'.

Ik ben ook naar dit prachtige gebouw geweest. Als je binnen komt lopen zie je gelijk een grote opening (9 meter in doorsnee) in de koepel waar het licht door schijnt. En aan de zijkanten zie je schitterende beelden en pilaren. Ook regen komt door de koepel heen, maar in de vloer zijn gaten waar het regen doorheen kan stromen.

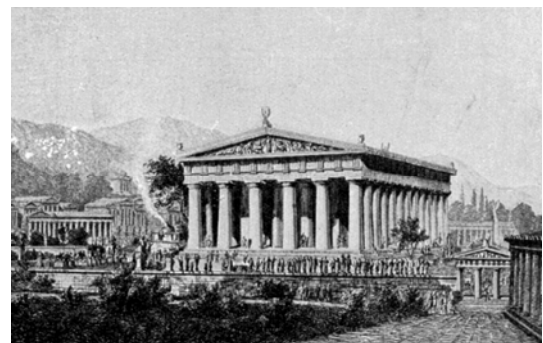

DE TEMPEL VAN ZEUS

Eeuwenlang is er gewerkt aan deze tempel, de bouw was zelfs al begonnen in de 6^e eeuw voor christus. Het plan was om de grootste tempel op aarde te bouwen. Hij was uiteindelijk voltooid onder het bewind van Keizer Hadrianus in 129 n.Chr. Er was een groot beeld van goud en ivoor gemaakt van de oppergod Jupiter (Zeus). Naast het beeld van Zeus zou een beeld hebben gestaan van Hadrianus. Helaas is er van de beide beelden niets meer over.

Waarschijnlijk is er een aardbeving geweest die de grote tempel verwoestte. Veel mensen hebben brokstukken gebruikt voor andere bouwwerken. Je kan nog steeds Pilaren en standbeelden vinden van de tempel in bijvoorbeeld Rome.

Profielwerkstuk: Keizer Hadrianus

Naam: Bram Huis in 't Veld

© havovwo.nl

Hadrianus was anders.

Het unieke aan zijn manier van besturen was dat hij tijdens zijn regeerperiode niet veel in Rome heeft gezeten. Hadrianus was altijd op reis door zijn grote rijk, overal waar hij kwam stichtte hij steden en controleerde hij zijn landheren. Hierdoor kreeg hij ook een slechte band met het senaat die gestationeerd was in Rome. Ook trok hij alle macht naar zich toe, wat er toe leidde dat het senaat bijna niets meer te zeggen had. Hadrianus koos voor interne versterking en wetten die voor het hele rijk gelde. Hij stopte de uitbreiding van het Romeinse rijk, wat eigenlijk vergeleken met de andere keizers niet veel voorkwam. Keizers voor en na hem vonden dat het Romeinse rijk geen grenzen kende, dus expansie van het rijk was dus heel normaal.

Wat zo uniek was aan de culturele kant van Hadrianus, is dat hij een grote bewondering had voor de Griekse cultuur. Wat voor zijn tijd nog geen enkele andere keizer had. Ook was hij erg mild tegenover andere culturen en geloven. Daardoor kon het christendom zich veel sneller verspreiden, omdat ze niet werden vervolgd.

In het persoonlijk leven van Hadrianus was het uniek dat hij zijn baard liet staan, waarmee hij tegenin de Romeinse mode ging. Hiermee was hij de eerste Romeinse keizer met een baard. Ook had hij als eerste een jongere man als geliefde (alleen is het niet zeker of het een echte homofiele relatie was of een vader - zoon relatie), naast zijn vrouw.

Op militair vlak was Hadrianus eigenlijk net zo als de keizers voor en na hem. Het enige verschil is dat hij nauwelijks werkte aan expansie van zijn rijk.

Profielwerkstuk: Keizer Hadrianus

Naam: Bram Huis in 't Veld

© havovwo.nl

Bronnen.

Sites:

<http://www.romeinsereizen.nl/index.php?pagina=pages&method=plaats&plaats=Villa%20Hadriani>

<http://www.scholieren.com/werkstukken/10391>

<http://www.netscype.nl/index.php?news=87>

<http://romeinen.web-log.nl/romeinen/2008/02/het-vroege-oost.html>

<http://www.cityspotters.com/griekenland/athene/de-tempel-van-de-olympische-zeus.html>

<http://scholieren.samenvattingen.com/documenten/show/1470284>

<http://home.kpn.nl/vink0077/ondergangrr.html>

<http://members.home.nl/keesdebrouwer/romeinen/02-het-romeinse-rijk.htm>

www.google.nl

www.wikipedia.nl

www.teggelaar.com

Boeken:

Herinneringen van Hadrianus door Marguerite Yourcenar

Keizers sterven niet in bed door Meijer, F.

Expositie:

Glorie van Rome. Burgers, keizers en gladiatoren. In de Kunsthal (Rotterdam)